గొంతుతో—మధు పాత్రవి వేయిగొంతులు—"నీవూ వస్తూ వున్నావుటే ఈ బండిలో సుఖీ! ఎలా ఎక్కగలిగావు?" అంది. సుఖి "నేను ఈ తట్టునుంచి ఎక్కాను ప్లాట్‌ఫారమ్ వైపు "పోసబిలిటీ" వుండదని—నేను రెండు ఇనపఖడ్డీలు గుమ్మం దగ్గఅవి పట్టుకుని పైకి "పుల్ అప్" తీసికొని ముందుకు బండిలో పడ్డాను. అది ఒక పెద్ద స్కిల్!"—

మధు: "కిక్! నేను ఈ వెధవబండిని ఆ ప్రక్కకు పడగొట్టి పారలెల్ బార్ మీదలా గుమ్మంవద్దవున్న ఇనప ఊచలు పట్టుకు "ఎల్బోమార్చి" చెయ్యాలనుకున్నాను. అది నిజంగా జరిగివుంటే నీవు నలిగి పోయియుందువు!"

సుఖి మధునువింటూ, తిరిగి చంద్రోదయ కాంతిగంటూ "ఓయి! చందమామా! నీవు ప్రకాశిస్తు వున్నంతలో అంత ట్రాజెడీయే నాకు?" అని అనుకుంది. ఆమెతోపాటు రైలు కూడా అంత తనకీ ట్రాజెడీయే? అనుకొన్నట్టు పొగను చంద్రునికేసి వదిలింది.

....

గండినే మొండి జీవనం

ఊరుపేరు చెప్పినా, మనిషిపేరు చెప్పినా అంతా ఎగబడతారు తెలుసుకోడానికి. పేరులో అంత చమత్కారం వుంది. అయితే కథలో చమత్కారం వున్నప్పుడు పేరుతో నిమిత్తం లేదు. చదివేవానికి స్ఫురిస్తేచాలు. ఎక్కడ వుంది ఆవూరు, ఎవరా మనిషి అని!

కొన్ని కొన్ని చూపులు వరద వచ్చాక ఒకలాగుండేవి. వరద రానప్పుడొకలాగుండేవి. రెండింటికీ పోలిక లేకపోవచ్చు. కాని, వరద వస్తూవుంటే ఆ ఒడుదుడుకు సమయంలో సాక్షాత్కరించే దృశ్యమున్నదే, అది, మనం ఆ కట్టుకోగలిగితే, తత్పూర్వమెలావున్నదో, తదనంతర మేలావున్నదో, నష్టమయిందిఏదో, పుష్టిగన్నదేదో అంతో ఇంతో గోచరింపునకు రాకమానదు—పూర్వజన్మసుకృతముకుమల్లే.

ఏమా అని ఆలోచిస్తే, అయోమయంగా, అంధకారంలో, ప్రకాశ మిసుమంతా లేని బాటను, పరమావధి కాసంతా కానబోని నిరాశతో నీరవంగా ఒక రమణీమణి తన చిటికెనవేలు పట్టుకొని, కూడా కూడా నడుస్తూవున్న, ఒక అయిదారేళ్ళ ఆడపిల్లతో, తల్లీ పిల్లా ఇరువురైనా ఒంటరితనమే అన్నట్టు, అడుగులు వేసుకుంటూ కోనసీమలో నడుస్తూ వున్నారు. సర్వసాధారణంగా, పగలెవరైనా వారిద్దరూ అరికట్టేరేమోగాని, రాత్రిపూట ఎవర్నీ ఆపబోరనే అనుకోవాలి. అంత తొందర తొందరగా తల్లి అడుగులు వేస్తూ వుంది. తల్లితోబాటు పిల్లా నడుస్తూంది. చిటికెనవేలు విజ్జోడు చేసినప్పుడల్లా చీర చెఱగు పట్టుకుంటూ, చీర చెఱగు ముందుకు వైచుకొన్నప్పుడల్లా చిటికెన వ్రేలందుకుంటూ, అయోమయమైన బ్రతుకుతో, అంధకారబంధురమైన బాటని వారు నడుస్తూ వున్నా, వారి అడుగు క్రింద నేల పరవుగా గట్టిగా, నిబ్బరంగా, నీటుగా వున్నట్టుంది. తిన్నగా యేదో కడకు గొంపోయేటట్టు, ఎవరో వేసినట్టువుంది. నేల కోతట్టు ప్రవహిస్తున్న కాలువ నీరు, ఓతట్టు మళ్ళీ గట్లంట బిలబిల మంటూ రొదగా వినవస్తూన్న నీరు. కాలవదాటి ఆవల

గట్టెక్కి చూదాం అంటే దాటించే పడవలేదు. ఈవల మళ్ళీ గట్లడ్డ మడి పోదాం అంటే అంతా ఊడ్చిన పొలం. కాబట్టి కాలికి తగిలే నేల ఏదారికి తీస్తే ఆదారికే వెళ్ళాలి ఆ తల్లీ పిల్లా యిరువురూకూడా !

వర్షాకాలం ఇంకా గడచిపోని గడ్డురోజులవి. ఏమైనా ప్రతిధ్వనిస్తే, కూలీలు పగలు పాడిన ఊడుపు పాటలకు చెంది యుండాలిగాని కోయిల పాటలవి కానేరవు. ఏమైనా అంధకారాన్ని పోగొట్టే వెలుతురు కాపడితే, అది మేఘం మెరిసే మెరపుది కావాలికాని, కొఱివి దయ్యపు మంట కూడా కానేరదు. ఇహ లోకం అంతా నిదిరిస్తూవుందా అని అనిపించే వేళఅది. ఒక్క ప్రకృతి తప్పిస్తే-ప్రకృతిలోకూడా కొన్ని కొన్ని చెట్లయొక్క ఆకులు కనుమూసినట్టు మూతలు పడి ఒండొంటిని హత్తుకు పోయి అదే నిదరలో పడ్డట్టున్నాయి. పంచ భూతాల్లోను నాడొక్క జలదేవత తప్ప తతిమ్మా దేవతలన్నీ ఏమైనాయా అనే మీమాంసలో పడితీరవలసిందే !

జలదేవత ! ఆమె ఆపొద్దు ఎవరూ చూడకుండా, ఎవరూ వినకుండా చల్లగా సాక్షాత్కరింప సాగింది. తనపేరు తనకే తెలియదు అన్నదీమతల్లికి. మనమనుకునేం "గోదావరి" అని దానిని గూర్చి. కాని దానికది ఒళ్లు తెలియని ఉత్తిజలప్రవాహమే. నాసికాత్ర్యంబకమునుండి మహాసముద్రం దాకా ఒకటే జీవనం గలదై నిత్యచేతనంగల దవడంచేతను, అది జలదేవతగా మన ముందు సాక్షాత్కరింప గలుగుతూవుంది. "గోదావరి" అన్నా అదే, "దక్షిణగంగ" అన్నా అదే, "అఖండగౌతమి" అన్నా అదే, "వృద్ధగౌతమి" అన్నా అదే, "వసిష్ట" అన్నా అదే,

"వైనతేయము" అన్నా అదే, కోనసీమ పంటకాలవన్నా అదే. కొబ్బరితోటను చుట్టివచ్చే అబ్బురపు టివక అన్నా అదే! వెళ్ళిన కొద్దీ అంతా ఆ జలదేవత మయమై యొప్పె? అయితే, ఆ దేవత, గట్లమధ్య నున్నంతసేపూ, ఎంతఎత్తు లేచినా, ఎంత ఉద్రుతం చూపించినా, ఎవరికీ ఏమీ ఫరవాలే. కట్టుబాటులోవున్న మనిషి జీవనంలాంటిది! ఏర్పాటుగా నేర్పుగా కాబడేని! గట్లు తెగి విడివడిందా. అప్పుడు చూడాలి దాని వైఖరి, విలాసం, స్వేచ్ఛా, ఇచ్ఛా! ఈ గట్లు తెగి గండి పడడం అనేది, రాత్రే జరిగేనో, పగలే జరిగేనో, పట్నానికే గొప్పతగ్గేనో, పల్లెటూరికే ముప్పు వాటిల్లేనో తెలుపనంతటి పరమరహస్యం!

ఒక్కనిమేషంలో ఏటిగట్టు తెగింది, నీరు ఈవల కాలవలోకి పడింది. అంతా తెప్పానాం తేలానాం అయి ఊరుకుంది, కనిపెట్టిన వాళ్ళులేరు. వినిపించుకున్న వాళ్ళులేరు. ఎక్కడి పడవలక్కడ కట్టడి పోయినాయి. ఒకమైలు ఎటుచూచినా నీటి వేగమూ నీటిపటుపూ తప్ప మరొకటికానం. వేలకొద్ది సుడి గుండాలు, ఎక్కడనుంచి వచ్చేను ఈ నీరంతా అని అనుకొనేలో మఱో అంతనీరు ప్రత్యక్షం. కాలవకీతట్టు తల్లీ పిల్లా నడుస్తూ వున్న బాటే పారమన్నా తీరమన్నా! ఆ తీరాన్నే వో కొంత దూరం తియ్యమామిడి చెట్లవరుసలు. ఓ కొంతదూరం మీద కొబ్బరి మోకలు, ఓ కొంతదూరం ఊడలు దిగిన మఱ్ఱిచెట్లు, ఓ కొంతదూరం ముళ్ళతో బలిసిన తుమ్మచెట్లు, ఇలా రకరకాలు, కంచెగాకుండా, అంచుగాకుండా మించివున్నాయి. మంచు తడి సున్నాయి. చీకట్లో అయినా అన్నీ మెఱుస్తూ వున్నాయి. మెఱుగుడు పురువుల్తో అన్నీ కీచుమంటున్నాయి. ఏదో పురుగు సంచారంతో, అన్నీ తిన్నందనం తప్పితే, తగిలేవీ తాకేవీ!

మఱి పిల్లా తల్లీ వేర్పాటు అయ్యే రోజులొచ్చాయా అని అనిపించింది అని అనుకోండి. ఆ ఘడియ అలాంటిది. కాని భగవంతుడు అలా వేర్పాటుగానిస్తాడా ? పేగుమమత పోనిస్తాడా?

మఱి తల్లి తలపోసింది! కాలవ కాలవలా నిలవదని, తాము నడిచేదారి దారిలా వుండబోదని?—దాన్ని కూడా తెగ్గొట్టి పెద్ద కనీ వినని గండి ఆ ప్రాంతమందు పడి తీరుతుంది అని, తామెటు పోయినా తప్పేసూత్రం ఇఖలేదని.

ఆ నిరాశాలోచనలో ఆమె కాలి కింది కప్పుడే గౌతమీ జలం వచ్చేసినట్టు అయింది. పిల్లనట్టే బుజానికెక్కించుకుంది. బుజం మీద కెక్కిన పిల్ల ఊరుకోవచ్చునా? "అమ్మా! అమ్మా! ఎంతనీరో: అంతా నీరేనేవ్!" అని అరుస్తూ. ఇంకా పై జూపు చూఅ గొందామని, తనకందే ఒక లేలేత మామిడి కొమ్మనందుకుంది. తల్లి కాళ్ళ క్రింద నీరులో గుండె ఝల్లు మనేలా వెల్లువై విడగొట్టింది బాటను రెండు ముక్కలుగా. హద్దులేని దానిగా జేసింది అధ్వమంతాను. అటో మూడు ఫర్లాంగులు, ఇటో మూడు ఫర్లాంగులు బాటా ఆ నీటిచేతను దిగ మ్రింగబడి చెట్ల వ్రేళ్ళ మాత్రంగా, కొమ్మల మాత్రంగా నిలిపి తన బాయను చూపిస్తూవుంది.

అరెరే! తల్లి వెల్లువనే తారుమారు రూపం దాల్చింది. పిల్లమాత్రం పోలిక చెడకుండా, కొమ్మలో కోకిల పిట్టలా నీళ్ళ మీద హంసకూనలా మీద మీద గపిస్తూవుంది. నీటమునిగే చెట్టు మీద! తల్లి పిల్లను మరచిపోయిందో లేదోగాని, పిల్ల మాత్రం తల్లిని మరచి అరవసాగింది. "వారా వీరా" అని. ఉదయించే సూర్యకిరణ మొక్కటే ఆ పిల్లకు మరి తోడన్నట్టు తెల్లారింది!

తెల్లారి చూస్తే లోకం అంతా మరో రూపం! ఎక్కిచూచే ఏటిగట్టూలేదు. పడవలు నడాడే కాలవా లేదు. పంటా లేదు. వంటా లేదు. సస్యశాలిని సమస్తం సైకత సాంద్రంగా అయి పోయింది. రాజమార్గం, వస్తూపోతూవుండే రాజమార్గంకు, బండ్ల రాయిడి తప్పి, గండ్లరాయిడి తగిలింది. పెద్ద గండి ఆ చోట పడింది. అక్కడే పడింది. ఆ తల్లీ పిల్లా నడచేచోటనే పడింది. అంధకారాన్ని పడింది. అయోమయంగా పడింది.

అవితే గండిదా మొండి జీవనం, ఆమెదా మొండి జీవనం అన్నట్టు, తల్లి ఈతాలాడుతూ, పిల్ల ఎక్కి అరుస్తూ వున్న చెట్టు మొదటను కౌగలించుకుని కొనప్రాణంతో వుంది!

పిల్ల "అమ్మా!" అంది లోకాన్ని ఆసవాలు పట్టినట్టు. తల్లి "బాగున్నావా? నా తల్లీ!" అంటూ ప్రాణం విడిచింది.

....

మిణుగురుమణి

వీధిగదికి తూర్పువైపునకున్న ద్వారం గుండా ఎదరిళ్ళ తెల్లగోడల్ని. ఇళ్ళ మీది ఆకాశాన్ని. ఆ యిళ్ళకూ మా యింటికీ మధ్యవున్న బహి రంగపు రస్తాను చూస్తూవున్నాను. పట్నవాసపు సందడినంతా వింటూ వున్నాను ఓ సాయంకాలం — ఏడుగంటలవుతుంది. హఠాత్తుగా ఆకాశం ఎఱుపెక్కి వూరుకుంది. ఎదర గులాబి రంగలమినంత శోభాయమానంగా వుంది వెలుగు. గోడల్ని, మేడల్ని—మట్టిరస్తా యావత్తూ కొత్తరక్తిమ గొలిపింది.